

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

М. В. ІВАЩЕНКО

ЕКОНОМІЧНА ПОВЕДІНКА ЯК ЧИННИК ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Монографія

Київ
УБС НБУ
2012

Рецензенти:

С. І. Архієреєв, доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри загальної економічної теорії

Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

Є. М. Воробйов, доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економічної теорії

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Л. О. Українська, доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економічної теорії

Харківського інституту банківської справи

Університету банківської справи Національного банку України,

заслужений діяч науки і техніки України,

академік Академії економічних наук України

Рекомендовано до друку вченою радою

Університету банківської справи Національного банку України,

протокол № 6 від 27 квітня 2012 року

Іващенко М. В.

I-24 Економічна поведінка як чинник інституціональних перетворень : монографія / Марина Вікторівна Іващенко. – К. : УБС НБУ, 2012. – 211 с.
ISBN 978-966-484-146-4

У монографії досліджено механізми формування економічної поведінки під впливом таких соціальних факторів, як ментальність і релігія.

За критерієм рентоорієнтації та ступеня адаптації типологізовано економічну поведінку. Показується соціально-економічний механізм адаптації до ринкового середовища в умовах інституційних перетворень.

Розкрито механізм співіснування формальних і неформальних інститутів на певній території. Систематизовано неекономічні чинники, що обумовлюють темпи розповсюдження ефективних типів економічної поведінки у процесі інституційних перетворень.

Аналізується зміст еволюційних і революційних інституціональних змін з урахуванням динаміки економічної поведінки.

Виявлено і розкрито економічну поведінку суб'єктів господарювання на основних ринках: споживчому, фінансовому і на ринку праці.

Для наукових працівників, викладачів, студентів і широкого кола читачів, зацікавлених сучасними економічними дослідженнями.

© М. В. Іващенко, 2012

© Університет банківської справи

Національного банку України, 2012

ЗМІСТ

ВСТУП	5
Розділ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ В УМОВАХ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ	11
1.1. Категорія інститутів та інституцій в економічних дослідженнях	12
1.2. Економічна поведінка з позицій інституціоналізму	35
1.3. Історична траєкторія розвитку національної економіки та інституціональна трансформація	52
Розділ 2. КЛЮЧОВІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ДОМОГОСПОДАРСТВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ХІД ТРАНСФОРМАЦІЇ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА	69
2.1. Вплив ментальності нації на економічну діяльність і функціонування економічної сфери	70
2.2. Антиринкові елементи ментальності та адаптаційні мотиви українських домогосподарств	76
2.3. Релігійна компонента ментальності та її вплив на інституціональну трансформацію	87
2.4. Вплив соціальних чинників на формування типів економічної поведінки	105
Розділ 3. ЕКОНОМІЧНА ПОВЕДІНКА ДОМОГОСПОДАРСТВ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ	125
3.1. Адаптаційні механізми домогосподарств на ринку споживання	126
3.2. Неформальні обмеження і трудова поведінка домогосподарств	132

3.3. Поведінкові аспекти інституційної динаміки фінансового сектору	140
3.4. Вплив економічної поведінки на ефективність інституціональних перетворень	152
ВИСНОВКИ	171
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	176
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК	188
ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК	190
ДОДАТКИ	197
<i>Додаток А.</i> Аналіз країн світу за панівними релігіями і показником ВВП на душу населення	198
<i>Додаток Б.</i> Динаміка частки споживання і заощаджень у доходах українців	208
<i>Додаток В.</i> Кредити, надані домашнім господарствам, за цільовим спрямуванням у розрізі валют	209
Депозити домашніх господарств у розрізі видів валют і строків погашення	210
<i>Додаток Г.</i> Основні показники зовнішньої торгівлі України (1992–2011 рр.)	211